

Impressies van de schakelklasconferentie 17 maart 2010

150 mensen kwamen op 17 maart naar de schakelklasconferentie in de Jaarbeurs in Utrecht. Er waren zowel leerkrachten uit schakelklassen als coördinatoren en vertegenwoordigers van gemeenten. De belangstelling was groter maar helaas kon de congresaccommodatie niet meer mensen kwijt en daarom moest de inschrijving voortijdig worden gesloten.

Omdat het kabinet inmiddels demissionair is geworden kon staatssecretaris Dijkema niet aanwezig zijn. Zij had graag de aanwezigen willen bedanken voor de inzet waarmee ze de schakelklas tot een succes hebben gemaakt en inspiratie mee willen geven voor de toekomst.

Dagvoorzitter Karin Hoogeveen gaf aan dat er op dit moment in 76 gemeenten bijna 600 schakelklassen zijn, waar meer dan 6000 kinderen gebruik van maken. Opvallend was dat schoolbesturen en gemeenten in het begin afwijzend stonden tegenover schakelklassen. Maar leraren en directies zagen er een mogelijkheid in om landelijk meer aandacht te schenken aan leerlingen die meer in hun mars hadden, maar waarvoor de tijd altijd te kort was.

In de OKE-wet die 1 augustus in werking treedt, komt het begrip schakelklas niet meer voor. Er blijven mogelijkheden om schakelklassen in te richten. Ook op andere manieren kunnen taalactiviteiten worden gestimuleerd. De meeste gemeenten willen wel doorgaan met de schakelklas omdat het een succesvolle aanpak is. Maar tegelijk heerst er onzekerheid over de hoogte van de specifieke uitkering die gemeenten ontvangen. Het landelijk beschikbare budget blijft hetzelfde, maar door de nieuwe gewichtenregeling kunnen er wel herverdeeffecten tussen gemeenten optreden. In de zomer zal OCW meer duidelijkheid kunnen verschaffen over de formule waarmee gemeenten de hoogte van de specifieke uitkering per januari 2011 kunnen berekenen.

De Eerste Kamer heeft de OKE-wet niet controversieel verklaard. Dat betekent dat de behandeling van de wet gewoon wordt voortgezet.

Inleidingen

Marianne Verhallen hield een inleiding over *de doorgaande lijn in het woordenschatonderwijs*. Haar centrale stelling was dat een planmatige aanpak van het woordenschatonderwijs nodig is.

Er zijn grote verschillen in het aantal woorden dat kinderen thuis horen. Kinderen van laag opgeleide ouders horen per uur veel minder woorden (gemiddeld 620) dan kinderen van hoog opgeleide ouders (2150). De rol van de school is dus belangrijk. Door te luisteren en te lezen pakken kinderen woorden op. Ze kunnen zelf de betekenis van woorden uit de context halen als ze 95 tot 98% van de woorden in een tekst kennen. Kinderen met een grote woordenschat leren goed begrijpend lezen. De mondelinge woordenschat aan het eind van groep 2 is een voorspeller voor begrijpend lezen en schoolsucces tien jaar later. Met een boeiend filmpje liet Marianne zien hoe kinderen spelenderwijs woorden als spoorbomen en spoorwegovergang leren als de leerkracht ervoor zorgt dat deze woorden tientallen keren in een leerspel terugkeren. Omdat kinderen meer woorden leren naarmate ze meer voorkennis hebben is een systematische aanpak van het woordenschatonderwijs nodig.

Judi Mesman hield een inleiding over *ouderbetrokkenheid*. Ouderbetrokkenheid kent drie componenten: informeren, betrekken en ondersteunen. Er zijn grote verschillen in de manier

waarop ouders kinderen ondersteunen. Laag opgeleide ouders hechten niet minder belang aan de schoolprestaties van kinderen, maar zij hebben vaak wel minder vaardigheden om hun kinderen effectief te ondersteunen. Judi liet vier filmpjes zien waarin kinderen met steun van hun ouders leertaken uitvoeren. In de films was duidelijk te zien dat de ene aanpak kinderen veel meer uitdaagt en aan het denken zet dan de andere. Ouders die kinderen zelf oplossingen laten zoeken en hen daarbij ondersteunen en aanmoedigen merken dat kinderen veel gemotiveerder zijn dan wanneer ze het kind te weinig initiatief laten.

Workshops

In zes workshops konden de deelnemers zich verder verdiepen in het gebruik van nieuwe media, het gebruik van de actualiteit in de schakelklas en in de methode 'Mondeling Nederlands'. Van de overige drie workshops een wat meer uitgebreide beschrijving.

Intensieve taalklassen in Apeldoorn

In deze workshop gaven Helen Koot (beleidsadviseur IJsselgroep) en Titia Schultz (schooloverstijgend schakelklascoördinator) toelichting op hun manier van werken. Apeldoorn werkt sinds 2006 met schakelklassen en heeft inmiddels negen schakelklassen in de onderbouw, een nieuwkomersklas en vier klassen in de midden- en bovenbouw. Intensieve taalklassen is de Apeldoornse aanduiding voor schakelklassen. De inleiders pleiten ervoor om de schakelklas zo veel mogelijk te verbinden aan de school en volledig in te bedden in het taalbeleid van de school. Ouders moeten niet het gevoel krijgen dat de schakelklas "anders" is of dat er iets aan de hand is met hun kind. Het streven is om de manier van werken in de schakelklas ook in te zetten en te borgen in het reguliere onderwijs. Onderzoek geeft ook aan dat leerlingen na de schakelklas goed begeleid moeten worden, anders verdwijnen effecten op de duur.

De inleiders maken hun verhaal beeldend met het laten zien van een eind 2009 verschenen film "Intensieve Taalklassen Apeldoorn". De inspirerende ondertitel is ontleend aan Wittgenstein: "*De grenzen van mijn taal, vormen de grenzen van mijn wereld*" (Wittgenstein). In deze film komen veel verschillende manieren van werken in de Apeldoornse schakelklassen aan bod. Voorbeelden zijn, voorlezen aan kleuters, naspelen van een boek, werken met kidsweek, organiseren van excursies, een eigen boek maken, ouders en kinderen kijken samen naar jeugdjournaal en klokhuis en tot slot ouders activiteiten van ouders in de schakelklas. Nieuwsgierig geworden naar deze manier van werken in Apeldoorn? Meer informatie op: www.intensievetaalklassen-apeldoorn.nl.

Schakelklassen in het toekomstige beleid

Carla de Koning, senior beleidsmedewerker bij het Ministerie van OCW, legde de zaal een aantal vragen voor over de toekomst van de schakelklassen.

1. Gezien het wegvallen van de strikte vereisten voor schakelklassen: hoe groot acht u de kans dat gemeenten en scholen nog schakelklassen inrichten zoals we die nu kennen?
2. Schakelklassen zoals we die nu kennen, blijken succesvol: als de schakelklassen niet meer volgens de huidige voorschriften worden ingericht, denkt u dat dit ten koste zou kunnen gaan van het succes ervan?
3. Aan welke "overige taalactiviteiten", die in de toekomst door de OKE-wetgeving mogelijk zijn náást de schakelklassen, wordt gedacht?

Tijdens de workshop ontstaat discussie over het al dan niet handhaven van schakelklassen in de huidige vorm. Sommige gemeenten voelen voor andere vormen van taalstimulering zoals een "taalrugzakje", een "vliegende brigade" of ambulante begeleiders. De meerderheid van de deelnemers zag echter weinig in deze voorstellen. Zij zijn van mening dat het succes van de schakelklas vooral zit in de combinatie van intensief taalonderwijs gedurende een fors aantal

uren per week in een kleine groep. Dat is een succesformule die je niet los moet laten. Met een versnippering van de gelden zul je nooit hetzelfde effect bereiken. Houd vast aan de voorwaarden voor de schakelklas, ook al hoeft het niet meer volgens de wet- en regelgeving. Verder is het van groot belang aandacht te besteden aan de inbedding van de schakelklas in de school, zodat de resultaten ook na het jaar schakelklas beklijven.

De resultaten van de schakelklassen

Lia Mulder, senior onderzoeker van het ITS presenteerde de hoofdlijnen van het onderzoek naar de schakelklassen. Zij heeft onderzocht hoe de vorming van schakelklassen is verlopen, maar ook wat de opbrengsten van schakelklassen zijn. Er is in alle vormen van de schakelklas sprake van leerwinst, maar uit het onderzoek blijkt niet dat de ene vorm, bv. de voltijds schakelklas effectiever is dan de deeltijd schakelklas. De kopklas leidt tot aanzienlijk hogere adviezen voor het voortgezet onderwijs. Van de populatie van de kopklassen kreeg oorspronkelijk 3% van de kinderen een havo/vwo-advies. Na een jaar in de kopklas was dat 70%. Een vervolgonderzoek laat zien dat deze kinderen deze positie handhaven en niet vaker afstromen dan andere kinderen in het VO. Bij andere vormen van schakelklassen blijkt het wat moeilijker de leerwinst vast te houden.